दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ताः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-47 | 1 | दिसम्बर 17, 2024 | Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८१, कलियुगाब्धः ५१२५ हेमन्तऋतुः सूर्यदक्षिणायनम् पौषमासः कृष्णपक्ष द्वितीया तिथिः पौष ३ प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

2 तबलावादकस्य जाकिर हुसैनस्य देहावसाने शोकम् प्रकटितम्

3 गांधीवादीविचारकस्य लक्ष्मीदासेन लिखिता आत्मकथा "संघर्ष की आपबीती" इत्यस्य विमोचनम्

4 संस्कृतविश्वविद्यालये भारतीयभाषापरिवार महोत्सवः महता उत्साहेन आचरितः

भारत-श्रीलंकादेशाभ्याम् आतंकवादस्य शमनाय सहभागितापत्रेषु हस्ताक्षरं कृतम्

हिमसंस्कृतवार्ताः। भारत-श्रीलंकादेशाभ्याम् आतंकवादस्य शमनाय सहभागितापत्रेषु हस्ताक्षरं कृतम्। अपि च द्विगुण-कराधान-राजकोषीय-चौरकार्ययोः शमनप्रक्रियानाम् उपायेषु चर्चा जाता। उभौ देशौ श्रीलंकादेशस्य प्रशासनिकसेवकानां प्रशिक्षण-क्षमता-निर्माणाय एकस्य सहभागिता-ज्ञापनपत्रस्य अपि आदानप्रदानं कृतवन्तौ । प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी श्रीलंकादेशीयः राष्ट्रपतिः अनुराकुमारः दिसानायके इत्येषः च नवदिल्ल्यां सञ्जात-द्विपक्षीयवार्तानन्तरम् पारस्परिक-कल्याणानां प्रसङ्गेषु चर्चां कृतवन्तौ। स्वीये वक्तव्ये प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी प्रसन्नताम् प्रकटयन् उक्तवान् यत् श्रीदिसानायके इत्येषः राष्ट्रपतित्वेन स्वीय विदेशयात्रायै भारतं प्रत्यागतवान् इति असौ अग्रे कथितवान् यत् यात्रेयं द्वयोः देशयोः सम्बन्धेषु नवीनाम् ऊर्जां गतिं च जनयति इति। श्रीमोदिना अभिव्यक्तं यत् साम्प्रतं यावत् भारतेन श्रीलंकादेशाय-पञ्चार्बुदडॉलरमितस्य ऋणानुदानस्य साहाय्यम् प्रदत्तम्। अग्रे च भारत-श्रीलंकयोः जनानां मध्ये निहितः सम्बन्धः सभ्यताभिः सह संयुक्तोऽस्ति इति। श्रीमोदी न्यगादीत् यत् पालीभाषायाः शास्त्रीयभाषात्वेन अभिज्ञाने श्रीलंकायामपि जनैः प्रसन्नता अभिव्यक्ता इति। प्रातःकाले राष्ट्रपतिभवनस्य परिसरे अतिथिगणमान्यस्य श्रीदिसानायके इत्येतस्य औपचारिकं स्वागतं समभवत्। तदनु श्रीदिसानायके इत्येषः राजघाटं प्रति गत्वा श्रीमते महात्मागान्धिने पुष्पाञ्जलिं समर्पितवान्। भारतस्य त्रिदिवसीय यात्रायां समागतः एषः राष्ट्रपतिः रविवासरे नवदिल्लीं सम्प्राप्तवान्।

इजरायलदेशस्य प्रधानमन्त्री बेंजामिन नेतन्याहूः राष्ट्रपतिः डॉनाल्ड ट्रम्पश्च सीरियायाः विषये चर्चां कृतवन्तौ

हिमसंस्कृतवार्ताः। इजरायलदेशस्य प्रधानमन्त्री बेंजामिन नेतन्याहूः अमेरिकादेशस्य नवनिर्वाचितः राष्ट्रपतिः डॉनाल्ड ट्रम्पश्च सीरियायां प्रचाल्यमानैः घटनाभिस्सह हमासेन बन्धीकृतजनविषयेषु चर्चां कृतवन्तौ। उभाभ्यां नेतृभ्यां गाजाक्षेत्रे हमासेन निगडितानाम् इजरायलदेशीयानां वैदेशिकानाञ्च जनानां मोचनमभिलक्ष्य सद्यः कृतप्रयासानामुपरि अपि चर्चायै दूरवाण्यां संवादो विहितः। नेतन्याहू इत्येनन उक्तं यत् यदा ट्रम्पः पदभारं ग्रहीष्यति, यदि जनवरीमासस्य विंशतिदिनांकं यावत् अस्य समाधानं न भविष्यति, तर्हि तस्मै विषयोऽयं समाह्वानत्वेन स्थास्यति। नेतन्याहू इत्येनेन आम्रेडितं यत् सीरियायाः सैन्यस्थलेषु सद्यः एव विहितानि आक्रमणानि एतदर्थम् आसन् यत् भविष्यत्काले शस्त्रास्त्राणां प्रयोगः इजरायदेशं विरुध्य न भवेदिति। ट्रम्पस्य प्रवक्त्रा च दूरवाणीविषयिकया सूचनया अस्पष्टता नोद्घाटिता।

भारतस्य संविधानस्य पञ्चसप्ततिवर्षाणां गौरवयात्रायां एका विशिष्टा चर्चा समारब्धा

राज्यसभायाम् भारतस्य संविधानस्य पञ्चसप्ततिवर्षाणां गौरववहायात्रायां एका विशिष्टा चर्चा समारब्धा। अस्यां चर्चायां अभिव्यक्तेः स्वतन्त्रतायाः संविधानस्य च रक्षायाः विषये विपक्षदलाय प्रत्युत्तरम् प्रदातुं शासनरूढपक्षतः वित्तमन्त्री निर्मलासीतारामन इत्येषा उपस्थापितवती। अत्रावसरे असौ उक्तवती यत् भारतनिर्माणाय प्रतिबद्धतायाः पुष्टिकरणस्य च कालः समागतः। कांग्रेसदलाध्यक्षः मल्लिकार्जुन खरगेः च प्रशासने संविधानस्य निर्बलतायाः कृते आरोपं ख्यापितवान्।

सुभाषितम्

परोऽपि हितवान् बन्धुः,
बन्धुरप्यहितः परः।
अहितः देहजो व्याधिः,
हितमारण्यमौषधम्।।

हिन्द्यर्थः- पराया होते हुए भी जो आपके लिए हित करता है वह बन्धु है और जो अपना होते हुए भी अहित करे वह परायों के समान ही है। जैसे बीमारी अपने शरीर में रहते हुए भी अहित करने वाली है और औषधि वन में रहकर भी हितकारी होती है।

प्रतिदिनं नवीनतमं हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकवार्तापत्रं प्राप्त्यर्थं 7876636263 Watsapp संख्या मध्ये नमो नमः लिखन्तु

To get the latest himsanskritvartah Daily Sanskrit Newspaper every day, write Hello on 7876636263 Watsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः, प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी च विजयदिवसावसरे वीरसैनिकान् प्रति श्रद्धाञ्जलिम् अर्पितवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः। राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः, प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी, रक्षामन्त्री राजनाथसिंहः च विजयदिवसस्य अवसरे एक-सप्तत्यधिक-नवदश-शत-तमे वर्षे वीरगतिः प्राप्तवतः हुतात्मनः वीरसैनिकान् प्रति श्रद्धाञ्जलिम् अर्पितवन्तः। एकस्मिन् सामाजिक-सन्देशपटले राष्ट्रपतिः मुर्मुः, वीरान् संस्मरन्ती उक्तवती यत् तेषां वीराणां कथाः प्रत्येकम् भारतीयं प्रेरयन्ति, राष्ट्रिय गौरवस्य स्रोतत्वेन एव तिष्ठन्ति च । उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः अपि हुतिंगतेभ्यः वीरभटेभ्यः श्रद्धाञ्जलिम् अददात्, सः सैनिकानां वीरतायाः निःस्वार्थ- त्यागस्य च प्रशंसाम् अकरोत्। सामाजिकान्तर्जाल-पटले प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना

वीरसैनिकानां साहसस्य त्यागस्य च सम्मानं कृत्वा, सैनिकानां निस्वार्थ-समर्पणम्, दृढसंकल्पः च राष्ट्रस्य रक्षणं, वैभवं च आनयताम् इति सः उक्तवान् । सैनिकानां त्यागः सर्वदा भावि वंशं प्रेरयिष्यति तथा च राष्ट्रस्य इतिहासे गभीरतया सन्निहितो भविष्यति इत्यपि श्रीमोदी उक्तवान्। एनं दिवसं स्मरन् रक्षामंत्री राजनाथसिंहः अपि नवदिल्ल्याः राष्ट्रिय-युद्धस्मारके पुष्पमालां अर्पितवान्। रक्षासचिवः सञ्जय् सेठः, रक्षासचिवः जनरल् अनील् चौहानः, सेनाध्यक्षः जनरल् उपेन्द्र द्विवेदी, वायुसेनायाः प्रमुखः एयर्-चीफ मार्शल् ए. पि. सिंहः रक्षासचिवः राजेशकुमारसिंहः नौसेनायाः उप-प्रमुखः कृष्ण-स्वामिनाथन इत्येते पुष्पमालां अर्पणम् कुर्वन्तः हुतात्मभ्यः श्रद्धाञ्जलिम् प्रदत्तवन्तः ।

राष्ट्रपतिः, उपराष्ट्रपतिः, प्रधानमन्त्री च तबलावादकस्य जाकिर हुसैनस्य देहावसाने शोकम् प्रकटितवन्तः

हिमसंस्कृतवार्ताः। राष्ट्रपतिः, उपराष्ट्रपतिः, प्रधानमन्त्री च तबलावादकस्य जाकिर हुसैनस्य देहावसाने शोकम् प्रकटितवन्तः। राष्ट्रपतिः द्रौपदीमुर्मुः सामाजिकसञ्जालीयपटले प्रोक्तवती यत् श्रीजाकिर हुसैनः स्व- अद्वितीयसृजनशीलतायाः आविष्कारशीलतायाः च कृते प्रसिद्धः आसीत्, भारतपश्चिमदेशयोः मध्ये सङ्गीतपरम्पराणां मध्ये सः सेतुस्सदृशः आसीत्। तस्य मृत्युः सङ्गीतजगते महती हानिः इति अवदत्। उपराष्ट्रपतिः जगदीपधनखडः अकथयत् यत् भारतीयशास्त्रीयसङ्गीतं वैश्विकमञ्चं प्रति नेतुम् एकः प्रसिद्धः तबला वादकः जाकिरहुसैनः भारतस्य सांस्कृतिकपरिदृश्ये समृद्धं न्यासं नीतवान्। सामाजिकसन्देशपटले प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी उक्तवान् यत् जाकिरहुसैनः भारतीयशास्त्रीयसङ्गीतस्य जगति क्रान्तिम् आनीतवान्। प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् सः तबलावाद्ययन्त्रं वैश्विकमञ्चे आनयत्, स्वस्य अप्रतिमतालेन कोटिशः जनान् आकृष्टवान् च। श्रीमोदी अवदत् यत् तस्य प्रतिष्ठितप्रदर्शनानि, आत्मानुभूतियुतानि सांगीतिक संरचनानि च सङ्गीतकाराणाम्, सङ्गीतप्रेमिणां च कृते प्रेरणां दास्यन्ति।

हिमाचलसर्वकारस्य २०२५ तमस्य वर्षस्य शासकीय पञ्चाङ्गम् प्रकाशितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला।
हिमाचलसर्वकारस्य २०२५ तमस्य वर्षस्य शासकीयपञ्चाङ्गम् प्रकाशितम्। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः सर्वकारीयपञ्चाङ्ग-२०२५ इत्यस्य विमोचनं कृतवान्। अस्मिन् राज्यसर्वकारस्य विविधाः नवीनाः योजनाः प्रदर्शिताः सन्ति। एतत् पञ्चाङ्गं हिमाचलप्रदेशस्य मुद्रण-लेखन-विभागेन निर्मितम् अस्ति। अस्मिन्नवसरे राजस्वमंत्री जगतसिंहः नेगी, शिक्षामंत्री रोहितठाकुरः, मुख्यमंत्रिणः (मीडिया) प्रधानपरामर्शकः नरेशचौहानः, सचिवः प्रियंका बासु, मुद्रणं एवं लेखनविभागस्य नियंत्रकः प्रभा राजीव, सूचना एवं जनसंपर्कविभागस्य निदेशकः राजीवकुमारः, सहायकनियन्त्रकः मुद्रणम् ईश्वरदासः अन्ये च वरिष्ठधिकारिणः अपि उपस्थिता अभवन्।

गोबिन्दसागरसरोवरे जलान्तरकन्दरायाः निर्माणं भविष्यति, संभावनायाः क्रियते अन्वेषणम् - तकनीकी शिक्षामंत्री

हिमसंस्कृतवार्ताः - बिलासपुरम्। गोबिन्दसागरसरोवरे जलान्तरकन्दरायाः निर्माणं हिमाचलप्रदेशस्य बिलासपुरनगरं चतुर्मार्गेण सम्बद्धं कर्तुं विचार्यते। लुहणुतः चतुष्पंक्तिराजमार्गपर्यन्तं कन्दरायाः निर्माणं भविष्यति। यदि योजना साकारं भवति तर्हि न केवलं बिलासपुरनगरस्य जीवनरेखा सिद्धा भविष्यति, अपितु सरोवरस्य अन्तः निर्मितः देशे प्रथमः एतादृशः सेतुः अपि भविष्यति। किरतपुर-मनाली-चतुष्पंक्तिराजमार्गस्य निर्माणानन्तरं बिलासपुर-नगरस्य मुख्यमार्गेण सह सम्पर्कः छिन्नः अस्ति, यस्मात् कारणात् अत्रत्याः आर्थिकक्रियाकलापाः बाधिताः अभवन् व्यापारिभ्यः उद्योगिभ्यः च नूतनमार्गं प्रदातुं सेतुनिर्माणं महत्त्वपूर्णम् अस्ति।
जलान्तरकन्दरासेतुः न केवलं नगरं प्रत्यक्षतया चतुष्पंक्तिमार्गेण सम्बद्धं करिष्यति, अपितु पर्यटनस्थलस्य केन्द्रमपि भविष्यति। यदि सेतुनिर्माणस्य सम्भावना अस्ति तर्हि महत्त्वाकांक्षिणः परियोजनायाः कृते जर्मनविशेषज्ञाः परामर्शकाः च नियुक्ताः भविष्यन्ति। जर्मनीदेशस्य उन्नतविसर्जनकन्दराप्रौद्योगिक्याः कन्दराबोरिङ्गयन्त्राणां च उपयोगेन सेतुः निर्मितः भविष्यति। विसर्जनसुरङ्गप्रौद्योगिक्यां कन्दरायाः केचन भागाः भूमौ निर्माय सरोवरस्य अधः स्थापिताः भविष्यन्ति। कन्दराबोरिंगयन्त्रेण सरोवरस्य तलस्य अधः खननेन तत् सुरक्षितं स्थायित्वं च भविष्यति।

व्ययकं योजना च

परियोजनायाः सम्भावनानां आकलनाय विशेषज्ञदलस्य निर्माणं भविष्यति। यदि योजना व्यवहार्यतां प्राप्नोति तर्हि केन्द्रसर्वकारस्य सेतुभारतं योजनायाः अन्तर्गतं बजटस्य कृते प्रस्ताविता भविष्यति। अस्याः परियोजनायाः कृते कतिपयानि शतानि कोटिरूप्यकाणि व्ययः भविष्यति इति अनुमानितम् अस्ति।

पर्यावरणस्य प्रौद्योगिक्याः च संतुलनम्

परियोजनायां पर्यावरणसन्तुलनं मनसि कृत्वा जर्मन-प्रौद्योगिक्याः उपयोगः भविष्यति, या उन्नता, स्थायित्वं च भवति। एषा परियोजना केवलं सेतुनिर्माणे एव सीमितं न भविष्यति, अपितु बिलासपुरस्य पुनरुत्थानस्य कथां लिखिष्यति। यदि एषा परियोजना भूमौ अवतरति तर्हि न केवलं हिमाचलप्रदेशस्य अपितु सम्पूर्णदेशस्य कृते अपि उदाहरणं भविष्यति।
यदि गोबिन्दसागरसरोवरस्य अधः लुहणुतः जलान्तरकन्दरासेतुः निर्मितः भवति तर्हि एषा परियोजना नगरस्य कृते वरदानरूपेण सिद्धा भविष्यति। तस्य सम्भावनानां अन्वेषणार्थं प्रयत्नाः क्रियन्ते। परन्तु एषा परियोजना अद्यापि अन्तिमरूपेण न निर्धारिता। यदि सम्भावनाः सृज्यन्ते तर्हि अस्मिन् विषये अभ्यासः आरभ्यते।*

-राजेशः धर्माणी, तकनीकी शिक्षामन्त्री

अतिथिशिक्षक-नीतौ किमुक्तवान् मुख्यमंत्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः ?

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः शिक्षाविभागस्य सभायाः अध्यक्षतां कुर्वन् संवैधानिकमूल्यानां सम्बद्धसामग्री विद्यालयानां पाठ्यक्रमे समाविष्टा भविष्यति इति अवदत्। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः छात्राणां गुणात्मकशिक्षायाः सङ्गमेन तेषां सर्वतोमुखविकासाय विशेषप्राथमिकतां ददाति तथा च तेषां कर्तव्यदायित्वविषये शिक्षयति।

६-६ विद्यालयाः सर्वाभिः आवश्यक-सुविधाभिः सुसज्जिताः भविष्यन्ति

मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् राज्यस्य प्रत्येकस्मिन् विधानसभाक्षेत्रे ६-६ विद्यालयाः सर्वाभिः आवश्यकसुविधाभिः सुसज्जिताः भविष्यन्ति। एतेषु पर्याप्ताः कर्मचारिणः, पुस्तकालयाः, प्रयोगशालाः इत्यादयः सुविधाः उपलप्स्यन्ते। एतेषां विद्यालयानां स्थापनायै सर्वाः औपचारिकताः समये एव सम्पन्नं कर्तुं अधिकारिभ्यः निर्देशं दत्तवान्। तेषां प्रशासनिकनियन्त्रणस्य मापदण्डाः अपि सज्जीकर्तुं सः आह। एतेषां सर्वेषां विद्यालयानां माध्यमेन सशक्ता आधारभूतसंरचना विकसिता भविष्यति इति सः अवदत्।

अवकाशस्य सूचना उपनिदेशकस्य कार्यालयं प्रति प्रेषयितव्या भविष्यति

सः अवदत् यत् सर्वेषां विद्यालयानां कृते वर्षे पूर्णे क्रियाकलापानाम् एकं पञ्चाङ्गं निर्मितं भविष्यति, यस्मिन् प्रत्येकस्य दिवसस्य शैक्षणिक-आदि-क्रियाकलापानाम् विवरणं भविष्यति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् व्यवस्थायाः परिवर्तनस्य उद्देश्यं कृत्वा शिक्षाविभागे युक्तिकरणप्रक्रियायाः कार्यं बृहत्प्रमाणेन क्रियते। अस्य अन्तर्गतं आधारभूतसंरचनानां सुदृढीकरणेन सह शिक्षकानां

परिनियोजनेन च सम्बद्धाः सकारात्मकाः नवीनाः च उपायाः क्रियन्ते। सः अवदत् यत् विद्यालयस्य मुख्याध्यापकः प्रधानाचार्यश्च नियमितरूपेण अवकाशं गच्छतां शिक्षकानां विषये सूचनां उपनिदेशकस्य कार्यालयं प्रति प्रेषयितुं प्रवृत्ताः भविष्यन्ति। एतेन विद्यालयेषु शिक्षकानां उपस्थितिः सुनिश्चित्य साहाय्यं भविष्यति।

अतिथिशिक्षकनीतिविषये मुख्यमंत्रिणः कथनम्

अतिथिशिक्षकनीतिविषये चर्चां कुर्वन् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः उक्तवान् यत् एषा नीतिः शिक्षण-अध्ययन-प्रक्रियायां निरन्तरताम् स्थापयितुं साहाय्यं करिष्यति। यदि शैक्षणिकसंस्थायाः नियमितशिक्षकः अवकाशं गच्छति तर्हि योग्यशिक्षकाणां सेवा गृहीता भविष्यति। अनेन बालशिक्षायां बाधा न भविष्यति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् उच्चशिक्षाव्यवस्थां सुदृढां कर्तुं महाविद्यालयेषु अपि युक्तिकरणप्रक्रिया स्वीक्रियते। महाविद्यालयेषु नूतनविषयाणां समावेशेन सह तेषां युक्तिकरणमपि क्रियते। गोष्ठ्यां शिक्षामंत्री रोहितठाकुरः, शिक्षासचिवः राकेशकंवरः, मुख्यमंत्रिणः विशेषकर्तव्याधिकारी गोपालः शर्मा, प्रारम्भिक शिक्षानिदेशकः आशीषः कोहली, उच्चतरशिक्षानिदेशकः डॉ अमरजीतः शर्मा अन्ये वरिष्ठाधिकारिणः च उपस्थिताः अभवन्।

युनां वचनं श्रुत्वा अतिथिशिक्षकनीतिः निवर्तयेत् सर्वकारः - जयरामठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। प्रतिपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः अवदत् यत् सर्वकारस्य अधिनायकत्वं न सहते। यत्किमपि मनसि आगच्छति तत् नीतिं कृत्वा राज्ये आरोपयितुं न शक्यते। सर्वकारः स्वस्य अधिनायकत्वं त्यक्त्वा अतिथिशिक्षकनीतिं प्रतिज्ञानुसारं निवृत्तं कुर्यात्। सुक्खुसर्वकारस्य अतिथिशिक्षकनीतिः न केवलं युनां कृते अपितु छात्राणां कृते अपि हानिकरा अस्ति। सर्वकारेण कृतां प्रतिज्ञां पूर्णं कृत्वा युनां कृते स्थायिकार्यं प्रदातव्यम्। अधुना यावत् सर्वकारीयप्रतिनिधिभिः यथा विविधमञ्चेषु अतिथिशिक्षकनीतेः विषये चर्चा कृता, तथैव स्पष्टं भवति यत् एषा नीतिः पुनः सम्पूर्णे देशे हिमाचलप्रदेशाय लज्जां जनयिष्यति। अतः युनां भविष्यविरोधी, छात्राणां शिक्षाविरोधी, राज्यस्य अपमानं न कृत्वा राज्यस्य प्रतिबिम्बं कलङ्कयति इति नीतिं सर्वकारेण निवृत्तं कर्तुं इदानीं समयः अस्ति। जयरामठाकुरः अवदत् यत् मुख्यमन्त्री एतस्याः नीतेः प्रशंसाम् अकरोत्, राज्ये परिभ्रमति, एतां च स्वस्य उपलब्धिः, मास्टर स्ट्रोक् च इति वक्तुं शक्नोति, परन्तु एषा नीतिः सुक्खु-सर्वकारेण अद्यावधि कृतं बृहत्तमं जनविरोधी पदं वर्तते। येन युनां वर्तमानं तथैव युनां भविष्यं च दूषितं भविष्यति। यदि एषा नीतिः एतावता प्रभावी जनहिताय च स्यात् तर्हि राज्यस्य जनाः अस्याः नीतेः विरोधे वीथिषु न भवन्ति स्म। छात्राणां मातापितरः अस्याः नीतेः विरोधे वीथिषु न सन्ति। राज्यस्य युनः नीतेः विरोधे वीथिषु न सन्ति। राज्यस्य छात्रसङ्घटनानि सामाजिकसङ्घटनानि च नीतेः विरोधं कर्तुं वीथिं न गच्छन्ति। ७५ लक्षजनसंख्यायाः मध्ये हिमाचलस्य मुख्यमन्त्री-मन्त्रिणः च विहाय यदि राज्यस्य एकेन अपि व्यक्तिना एतस्याः नीतेः प्रशंसा कृता तर्हि सर्वकारेण वक्तव्यम्। सुक्खुसर्वकारस्य अतिथिशिक्षकनीतिः कस्यापि परिस्थितौ स्वीकार्यः नास्ति।

विपक्षनेता उक्तवान् यत् सुक्खुसर्वकारेण इदानीं राज्यस्य जनान् भ्रामयितुं त्यक्त्वा जनहिताय कार्यं आरभेत। मञ्चे स्थित्वा महत्वचनं त्यक्त्वा राज्यस्य जनानां विषये चिन्तयन्तु। यदि केवलं वर्षद्वये एव राज्यस्य जनाः सर्वकारस्य विरुद्धं एतावता वीथिषु सन्ति तर्हि राज्यस्य अपि एषा स्थितिः साधु नास्ति। सर्वकारेण भूमिवास्तविकताम् अवगत्य जनानां विषयान् ज्ञात्वा तेषां समाधानं कर्तव्यम्। यदि मुख्यमन्त्री इच्छति यत् सः तस्य सम्पूर्णं मन्त्रिमण्डलं च असत्यस्य आपणे स्वस्य उत्पादानाम् विक्रयं कुर्वन्तु तर्हि इदानीं एतत् न भवितुं शक्नोति। काष्ठघटः एकवारमेव उत्थापितः भवति, गतसभानिर्वाचने च उत्थापितः आसीत्। यदा भवन्तः प्रतिवर्षं एकलक्षं कार्याणि ५ वर्षेषु ५ लक्षं कार्याणि प्रदास्यामि इति प्रतिज्ञां कृत्वा सत्तां प्राप्तवन्तः तदा स्वप्रतिज्ञां पालयित्वा जनान् कार्याणि ददातु। राज्यस्य जनाः काङ्ग्रेसाय जीविकायै अधिकारं दत्तवन्तः न तु असत्यव्यापारस्य कृते।

गांधीवादीविचारकस्य लक्ष्मीदासेन लिखिता आत्मकथा "संघर्ष की आपबीती" इत्यस्य विमोचनम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - ऊना। शिवालिकखादी-आश्रमस्य संतोषगढस्य प्रोत्साहकः हिमाचल- खादी-ग्रामोद्योग-महासंघस्य अध्यक्षः लक्ष्मीदासः इत्यनेन लिखितायाः आत्मकथायाः "संघर्ष की आपबीती" इत्यस्य विमोचनं कॉन्स्टिट्यूशन क्लब ऑफ इंडिया-नवदेहली इत्यत्र अभवत्। ऊनायाः प्रसिद्धसमाजसेवकस्य गान्धीचिन्तकस्य च लक्ष्मीदासस्य आत्मकथायाः विमोचनस्य अवसरे कार्यक्रमस्य मुख्यातिथिः पद्मविभूषणः पूर्वकेन्द्रीयमन्त्री डॉ. कर्णसिंहः च आसीत्, कार्यक्रमस्य अध्यक्षता डॉ. एच.के. पाटिलः कर्नाटकसर्वकारस्य विधि-न्याय-संसदीय-कार्यमन्त्री अकरोत्। डॉ. कर्णसिंहः अवदत् यत् एतत् पुस्तकं लक्ष्मीदासवर्यस्य जीवनस्य सत्यं यत् तस्य गान्धीशैल्या लिखितम् अस्ति। डॉ एच.के. पाटिलः इत्यनेन उक्तं यत् सत्यलेखनं अतीव कठिनं भवति परन्तु लक्ष्मीदासः इत्यनेन उदाहरणं स्थापितम्। लक्ष्मीदासः स्वस्य भावपूर्णसम्बोधने स्वस्य पुस्तकलेखनयात्रायाः, तस्य जीवनस्य परिवर्तनकर्तर्यः महत्त्वपूर्णाः घटनाः च स्पष्टीकृतवान्। एकः समर्पितः गान्धीवादी इति नाम्ना सः आचार्यविनोबाभावे इत्यादिभ्यः महान् विचारकेभ्यः प्रेरणाम् अयच्छत्। पुस्तके सर्वोदय-आन्दोलने तस्य महत्त्वपूर्णं योगदानं सामाजिकविकासेषु तृणस्तरीयविकासेषु च तस्य प्रयत्नाः प्रकाशिताः सन्ति। पुस्तके खादी-ग्रामोद्योग-आयोगस्य अध्यक्षत्वेन तस्य कार्यकालस्य प्रकाशनं कृतम् अस्ति, यत्र ग्रामीण-उद्योगानाम् उन्नयनार्थं, बृहत्-परिमाणस्य रोजगार-अवकाशानां निर्माणार्थं च तस्य प्रयत्नाः अपि सन्ति कार्यक्रमस्य संचालनं दिल्लीविश्वविद्यालयस्य डॉ.अमना मिर्जा इत्यनेन कुशलतापूर्वकं गौरवेण च कृतम्। आयोजनं लक्ष्मीदासस्य साहित्यिकयोगदानस्य, गान्धी-आदर्शानां प्रति तस्य प्रतिबद्धतायाः, सहकारी-आन्दोलने प्रभावशालिनः योगदानस्य च उत्सवः आसीत्।

हिमसंस्कृतवार्ताः, डॉ. विवेक शर्मा, जोगिन्द्रनगरम्

सामान्यज्ञानम्

प्रश्नः 1. भारते कामाख्या**मन्दिरम्** कुत्र अस्ति?
उत्तरम् : गुवाहाटी (असमप्रान्ते)
प्रश्नः 2. 'प्रतिज्ञा यौगन्धरायणम्' इत्यस्य रचयिता कः अस्ति?
उत्तरम् - 'भासः'।
प्रश्नः 3. नीलनदीः कस्य देशस्य प्रसिद्धः नदी अस्ति?
उत्तरम्- मिस्रदेशस्य।
प्रश्नः 4. 'पाणिनिः कस्य विषयस्य विशेषज्ञः आसीत्?
उत्तरम्- व्याकरणस्य।
प्रश्नः 5. कुतुबमीनारः केन निर्मितः?
उत्तरम्- कुतुबुद्दीन ऐबकेन।

लौकिकन्यायकोशः" ११७

कूर्मकिशोरन्यायः

मूलतः कूर्मा विस्मरणशीला भवति यत् स्वकीयानि अण्डानि कुत्र स्थापितानि इत्यपि सा न स्मरति। सहसा यदा तत् स्मृतिपथम् आयाति तदा सा शीघ्रं तत्र गत्वा अपत्यानि उत्पादयति।
विस्मरणशीलस्य मनुजस्य विषये अस्य न्यायस्य प्रयोगो भवति।
卐卐ॐॐ卐卐
डा वर्षा प्रकाश टोणगांवकर
पुणे / महाराष्ट्रम्

भविष्ये विश्वस्य कस्मात् अपि देशात् CDOE मध्ये प्रवेशः सुलभः भविष्यति -प्रो.हरेरामः त्रिपाठी

KKSU Ramtek : दूरस्थशिक्षाकेन्द्रस्य छात्राणां प्रेरणकार्यक्रमः उत्साहेन आचरितः

हिमसंस्कृतवार्ताः - रामटेकम्। कविकुलगुरुकालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालयः रामटेकम् द्वारा संचालितस्य दूरस्थ-एवं-ऑनलाइनशिक्षणकेन्द्रस्य छात्रों के 'प्रवर्तन-कार्यक्रमः' उत्साहेन आचरितः। तस्मिन् विभागस्य प्रायः ४३० छात्राः भागं गृहीतवन्तः। अस्मिन्नवसरे कार्यक्रमस्य संरक्षकः निर्देशकः कुलपतिः प्रो. हरेरामः त्रिपाठी मुख्यातिथिः एवं विशेषातिथि प्रो. कविता होले एवं प्रोफेसर कलापिनी अगस्ती उपस्थिता अभवन्। सीडीओई निदेशक डॉ. अनिलकुमारः सीडीओई पक्षतः परिचयं दत्त्वा कार्यक्रमस्य आरम्भे सर्वेषां गणमान्यजनानाम् छात्राणां च स्वागतं कृतवान्। कार्यक्रमे सर्वेषां छात्राणां उत्साहं दृष्ट्वा प्रो. डॉ. कलापिनी अगस्ती छात्रान् सम्बोधयन् अवदत् यत् उपाधि-स्नातकोत्तर-पाठ्यक्रमैः सह प्रमाणपत्र-डिप्लोमा-पाठ्यक्रमाः जीविकायाः अवसरं प्रदास्यन्ति। सः छात्रान् विश्वविद्यालयस्य विभिन्नविभागेषु भ्रमणार्थम् अपि आमन्त्रितवान्। तदनन्तरं प्राध्यापिका कविता होले छात्राणां मार्गदर्शनं कृत्वा कैरियर-क्षेत्रे अग्रे गन्तुं शिक्षायाः महत्त्वं व्याख्याय जीवने समुचितसमयव्यवस्थापनस्य अनुशासनस्य च विषये मार्गदर्शनं कृतवती। विश्वविद्यालयात् छात्राणां कृते उत्तमशिक्षां प्रदास्यामि इति अपि प्रतिज्ञां कृतवान्। अन्ते स्वस्य अध्यक्षीये उद्बोधने कुलपतिः आचार्य हरेरामः त्रिपाठी दूरस्थशिक्षायाः भविष्यं उज्ज्वलम् इति उक्तवान् तथा च घोषितवान् यत्, विश्वस्य कस्मात् अपि देशात् CDOE मध्ये प्रवेशार्थं शीघ्रमेव ऑनलाइन पाठ्यक्रमाः आरभ्यन्ते। आशास्ति यत् देशे विदेशे च सर्वे जिज्ञासुजनाः अस्य लाभं प्राप्नुयुः।सम्पूर्णे भारते उच्चशिक्षायां स्नातकानाम् सहभागिता वर्धयितुं यूजीसी इत्यनेन दूरस्थशिक्षायाः, ऑनलाइनशिक्षणस्य च कृते एनएएसीतः ए+ रेटिंग् प्राप्तानां विश्वविद्यालयानाम् मान्यतां दत्ता अस्ति। एतत् उद्देश्यं मनसि कृत्वा वर्तमानविश्वविद्यालयेन २०१९ तमे वर्षे उपक्रमं कृत्वा एतादृशशिक्षायाः योजना कृता। अद्य प्रायः १५०० छात्राः अस्य विभागस्य माध्यमेन अतिरिक्तशिक्षां सम्पन्नवन्तः। अस्मिन् वर्षे विभागेन प्रायः ३८ भिन्नाः पाठ्यक्रमाः आरब्धाः, भारतीयज्ञानपरम्परासम्बद्धाः द्वासप्ततिः क्रेडिट् पाठ्यक्रमाः विभागेन आरब्धाः। अस्मिन् वर्षे जनवरी-जुलाई-सत्रयोः ७६० छात्राः प्रवेशं कृतवन्तः। तदतिरिक्तं राज्यस्य देशस्य च विभिन्नविश्वविद्यालयैः सह शैक्षिकसमवायपत्रेषु हस्ताक्षरं कृत्वा प्रस्तावितानां पाठ्यक्रमानाम् विस्तारः क्रियते। उपस्थितानां सर्वेषां छात्राणां कृते उक्तपाठ्यक्रमस्य विषये सूचनाः, उपलब्धसुविधाः च दत्ताः। तदनन्तरं छात्राणां संशयाः निराकृताः तृप्ताः च अभवन्।

धारावाहिकं

गीताप्रश्नोत्तरम् -८९

अर्जुनः - हे ईश्वर ! यज्ञः, दानं, तपः चेत्यपि त्रिविधः भवतीति त्वया इतः पूर्वमुक्तमेव । अतः आहारवत् यज्ञः, दानं, तपः चेति त्रयाणामपि त्रीन् त्रीन् भेदान् श्रोतुकामोऽहम् । प्रथमतः एतत् उच्यतां भगवन् ! सः त्रिविधः यज्ञः कथं भवति ?

श्रीकृष्णः - आम्, अर्जुन ! शृणु, फलेच्छारहितैः मनुष्यैः 'यज्ञः हि कर्तव्यः' इति धिया शास्त्रविधिना यः यज्ञः क्रियते, सः सात्त्विकः यज्ञः कथ्यते ।

अर्जुनः - भगवन् ! राजसः यज्ञः चेत् कथं भवति ?

श्रीकृष्णः - हे भारत ! यः यज्ञः फलेच्छया, स्वार्थार्थं वा क्रियते, अथवा केवलं लोकदर्शनार्थं क्रियते, सः यज्ञः राजसः ज्ञायताम् ।

अर्जुनः - एवमेव तामसः यज्ञः चेत् कीदृग् भवति भगवन् ?

श्रीकृष्णः - पार्थ ! यः यज्ञः शास्त्रविधिहीनः, अन्नदानरहितः, विना मन्त्रैः, विना दक्षिणाभिः, विना श्रद्धया च क्रियते, एवंविधः सः यज्ञः तामसः आख्यायते ।

अर्जुनः - आं, यज्ञविषये किञ्चित् ज्ञातं मया । इदानीम् एतत् उच्यतां भगवन् ! तपः कतिविधम् ? तच्च किं किम् ?

श्रीकृष्णः - शारीरिकं, वाचिकं, मानसिकं चेति तपः त्रिविधं भवति । देवः, ब्राह्मणः, गुरुः, जीवन्मुक्तः इत्यादीनां परममान्यजनानां पूजनम्, जलमृत्तिकादिभिः शरीरस्य निर्मलीकरणम्, शारीरिकक्रियासु वक्रताकठोरतादिरहिता ऋजुता, ब्रह्मचर्यस्य पालनम्, शरीरेण कस्मैचनापि सङ्कष्टं न देयम् इत्यादिकं शारीरिकं तपः उच्यते ।

अर्जुनः - वाचिकं तपः कीदृग् भगवन् ?

श्रीकृष्णः - हे भ्रातः ! उद्वेगरहितं, सत्यं, प्रियं च वचनं, नामजपादिसम्बद्धस्य स्वाध्यायस्य सततम् अभ्यासः चेति वाचिकं तपः कथ्यते।

अर्जुनः - भगवन् ! एवं मानसिकं तपः चेत् कीदृग् भवति ?

श्रीकृष्णः - अन्तःकरणे प्रसन्नता, सौम्यभावः, मननशीलता, मनोनिग्रहः, भावशुद्धिः चेति मानसं तपः कथ्यते ।

फलेच्छारहितैः, परमया श्रद्धया युक्तैः मनुष्यैः उपर्युक्तं त्रिविधं तपः आचर्यते, तत्सात्त्विकम् आख्यायते इति, शम् । (गी०- १७/११-१७) (अनुवर्तिष्यते) -- नारदः ।

✍असमप्रदेशीयः नारदोपाध्यायः

असमस्थे विश्वनाथे संस्कृतभारतीविश्वनाथः शाखायाः गीता जयन्ती आचरणम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - जगदीशडाभी (असमराज्यात्) गीता जयन्ती शनिवासरे शंकरदेव शिशु निकेतने गमिरि" इति स्थाने संस्कृत भारती विश्वनाथः गीता जयन्ती आचरितः तत्र अध्यक्षःसंस्कृतभारती विश्वनाथस्य उपाध्यक्षः श्री विनोद दवाडी महोदयः, विशिष्टातिथिः आसीत् राकाचन्द्र संस्कृत टोलस्य पूर्वप्रध्यापकः श्रीमान् तुलसीराम उपाध्यायः, अतिथिः ए.सी. ए. कनिष्ठ महाविद्यालयस्य पूर्वाध्यक्षः श्रीमान् चूणामणि दाहालःमहोदयः, ईशान क्षेत्रस्य सहमन्त्री राजेन आचार्य महोदयः, सिक्किमस्थ महाविद्यालयस्य अध्यापकः श्रीमान् केशव पोखेलश्चासीत् । दीपप्रज्वालकः निकेतनस्य प्रधनाचार्यः श्रीमान् नारायण आचार्य करोति, सञ्चालकस्य कार्यं निर्वहति संस्कृतभारती विश्वनाथशाखायाः मन्त्री नारायण अधिकारी । अध्यक्षविशिष्टातिथीनां आसन ग्रहणात् परं तेषां सम्माननं ततः परं मंगलाचरणम् विद्यालयस्य छात्राःकुर्वन्ति । स्वागतभाषणं सञ्चालकः स्वयं करोति । गीता द्वादशाध्यायस्य कण्ठस्थ प्रतियोगिता जाता यत्र प्रायः ५० छात्राः भागं गृहीतवन्तः । तस्यां प्रथमा ओजश्वी देवी, द्वितीयः- 4 चत्वारः छात्राः, तृतीयः चत्वारः छात्राः, सान्त्वना एका छात्रा च भवति ।

संस्कृतविश्वविद्यालये भारतीयभाषापरिवारमहोत्सवः महता उत्साहेन आचरितः

भारतीयभाषासु मधुरता अनुभवस्य विषयः अस्ति - डॉ. लीना रस्तोगी

हिमसंस्कृतवार्ताः-रामटेकम्।

कविकुलगुरुकालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालये भारतीयभाषापरिवारमहोत्सवः महता उत्साहेन आचरितः कालिदास यस्मिन् संस्कृतविश्वविद्यालयस्य प्राध्यापकैः छात्रैः च बहुभाषिकाप्रस्तुतिः प्रशंसनीया आसीत्।

सर्वासा भारतीयभाषाणां माधुर्यं सौन्दर्यं च अनुभवितुं सर्वाभिः भाषाभिः प्रेम तासां साहित्यस्य अध्ययनं च महत्त्वपूर्णम् वर्तते । प्रख्यातसंस्कृतविशेषज्ञा डॉ. लीना रस्तोगी अवदत् यत् भाषायाः वास्तविकं माधुर्यं बोल्यां निहितं भवति, सर्वासु भारतीयभाषासु एषा अद्वितीयं वैशिष्ट्यम् अस्ति। सा कविकुलगुरुकालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालयस्य आधुनिकभाषाविभागेन आयोजिते भारतीयभाषापरिवारोत्सवे विशेषव्याख्यातृरूपेण संबोधयन्ती आसीत्। कुलपति प्रो हरेरामत्रिपाठीवर्यस्य मार्गदर्शने आयोजिते अस्मिन् भाषामहोत्सवे संकायप्रमुखा डॉ. कविता होले इत्यनया अध्यक्षता कृता

भारतीयभाषाणां साहचर्यं समन्वयञ्च च अखण्डम् - डॉ. देवानन्दशुक्लः

अस्मिन्नवसरे कुलसचिवः डॉ. देवानन्दशुक्लः अवदत् यत् भारतीयभाषाणां मध्ये साहचर्यं समन्वयञ्च अखण्डम् अस्ति तथा च सर्वाः क्षेत्रीयभाषाः भाषाविनिमयद्वारा एव जीवितुं शक्नुवन्ति। अस्माकं प्रादेशिकभाषा/मातृभाषाः न केवलं भाषामहोत्सवरूपेण अपितु नित्यभाषणे, लेखने, साहित्यनिर्माणे च उपयोक्तव्याः डॉ. शुक्लः प्रसन्नतां प्रकटितवान् यत् अस्मिन् वर्षे मराठी, प्राकृत, बंगाली, उड़िया इत्यादीनां भाषाणां कृते शास्त्रीयभाषायाः स्थितिः प्राप्ताः। एताः भाषाः २००० वर्षपूर्वात् अस्तित्वं प्राप्नुवन्ति, तेषां लक्षणं निरन्तरसाहित्यनिर्माणम् अस्ति।

भारतीयभाषाणां वास्तविकं माधुर्यं बोलीषु एव निहितं भवति - प्रो. कविता होले

कार्यक्रमसत्रस्य अध्यक्षा डॉ. कविता होले अवदत् यत् भारतीयभाषाणां वास्तविकं माधुर्यं बोलीषु एव निहितं वर्तते। सा आशां प्रकटितवती यत् छात्रैः बहुभाषिकतां स्वीकृत्य बहुभाषासु लेखनं करणीयम् इति। डॉ. राजेन्द्रजैनः (समन्वयक एवं विभागाध्यक्षः) उद्घाटने एवं विशेष- व्याख्यान-सत्रे कार्यक्रमे उपस्थितानां सर्वेषां आभारं प्रकटितवान् । उद्घाटनसत्रस्य समापनं शान्तिमन्त्रेण कृतम्। द्वितीयसत्रे आचार्यैः अवधी, मैथिली, उर्दू, मराठी-प्राकृत, राजस्थानी, गुजराती, वर्हादी इत्यादिषु विभिन्नासु भारतीयभाषासु गद्यं, काव्यं, नाटकं च प्रस्तुतम्। अस्मिन् कुलम् पञ्चदश शिक्षकाः स्वतःस्फूर्तरूपेण भागं गृहीतवन्तः । उक्त सत्रस्य परीक्षकाः लीना रस्तोगी, प्राध्यापिका कविता होले तथा आचार्यः प्रसादगोखले चासन् । सहायकाचार्यः भरतमिसालः च संचालनं कृतवान्। तृतीये सत्रे छात्राः महाराष्ट्री-प्राकृत, मराठी, उड़िया, तमिल, गुजराती, मैथिली, राजस्थानी इत्यादिषु भाषासु बोलीषु च प्रस्तुतवन्तः। अस्मिन् सत्रे कुलम् त्रयोविंशतिः प्रतिभागिनः आसन् । अस्मिन् काले डॉ. लीना रस्तोगी, प्रोफेसर कलापिनी अगस्ती, प्रोफेसर परागः जोशी च परीक्षणं कृतवन्तः। श्रीमती सुवर्णा केवतटे इत्यनया सत्रस्य संचालनं कृतम् । अस्मिन् सत्रे छात्राः बहु उत्साहं प्रदर्शितवन्तः। बहुभाषिकसंकायः छात्राः च विभिन्नभाषासु काव्यानि, नाटकानि इत्यादीनि प्रस्तूय स्वस्य बहुभाषिकतायाः प्रदर्शनं कृतवन्तः। कालिदाससंस्कृतविश्वविद्यालये संस्कृतभाषायाः एकस्मिन् सूत्रे बहुभाषिकता, एकता च एषा प्रशंसायाः विषयः अभवत् ।

चतुर्थं सत्रं समापनसमारोहस्य प्रमाणपत्रपुरस्कारवितरणस्य च आसीत्। प्रथमद्वितीयतृतीयस्थानभाजानां छात्राणां कृते प्रमाणपत्रैः पुरस्कारैः च अलंकलणमभवत्। आध्यक्षीये सम्बोधने प्रो. अगस्ती इत्यनेन उक्तं यत् भारतीयज्ञानपरम्परां ज्ञातुं एतादृशस्य कार्यक्रमस्य आयोजनस्य Photographers वर्तते। विभागाध्यक्षः डॉ. जैनः सर्वेषां प्रति आभारं प्रकटितवान्।